

# מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

**סיכומי דף היומי**

**מערכת: 073-249-0403**  
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ  
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל  
גלב"ע כ"ד ניסן תשע"ז

גליון 236

הגליון השבוע מוקדש לרפואת גבריאל צבי בן מלכה לרפוי"ש

**חדש! התרומות מוכרות לציורכי פס לפי סעיף 46**

מו"ק דף י"ז. שב"ק במרכיב פרשת משפטים - כ"ז שבט תשפ"ב

שמואל בא לדבר על לבו של פנחס אחיו כשהיה אבל, ושאלו מדוע ציפורניו מגדלות, והשיבו אילו קרה אצלך מי היית מזלזל כל כך, ואירע הדבר גם אצל שמואל שנעשה אבל, ובא פנחס לדבר על לבו וזרק שמואל ציפורניו לפניו ושאל: לית לך ברית כרותה לשפתים? ברית כרותה לשפתים - שנאמר ויאמר אברהם אל געריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחווה ונשובה אליכם' וכן היה שחזרו שניהם. לשמואל שאבל מותר בנטילת ציפורניו היינו גם ביד וגם ברגל.

אף למתירים אסור ליטול ציפורניו במספרים אבל ובמועד. רבי יוחנן נטל ציפורניו בשינוי במועד בבית המדרש וזרקם, ולמדנו מכך שלשה דברים: מותר ליטול ציפורניו בחול המועד, אין בהם משום מיאוס, מותר לזרוק בבית המדרש שלא שכיח שם נשים מעוברות.

שלשה דברים נאמרו בציפורנים: הקובר צדיק, השורף חסיד, הזורק רשע - שמה תעבור עליהם אשה מעוברת ותפיל, וכשנשתנה מקומם מהיכן שנפל מקודם אינם מזיקות. מותר לגלח השפה מקצה אחד של הפה עד קצהו השני, שמעכב אכילה ושתיה ומאוס, ואין בזה משום 'בל תשחית פאת זקנך'. פרה שיהיה בימי משה הוא אמה וזקנו אמה ואמתו אמה וזרת, והיה אמוגושי - מכשף ויש אומרים מגדף.

מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבס בחול המועד, אבל מי שיש לו שני חלוקים אף על פי ששניהם מולוככים אסור לכבס. כלי פשתן מותר לכבס בחול המועד, שכיבוסם קל ואין הרבה טירחא, ומטפחות הידים והספרים מותר לכבס אפילו הם משאר מינים.

דף י"ח - ע"ב משנה. כותבים במועד - שטרי קידושין, גיטין, ושובר, שטרי צוואה של שכיב מרע ושל בריא, פרוזבול, איגרות שום (ששמו ב"ד שהיה), איגרות מזון שפלוגי קיבל לזון בת אשתו, שטרי חליצה ומיאונים, שטרי בירורין, גזרות בית דין, איגרות ציווי של השלטון, שטרי פסיקתא - כמה אתה נותן לבנך וכמה אתה נותן לבתך.

מותר לארס אשה בחול המועד, אך אין נושאים, ואין עושים סעודת אירוסין. בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני שדה פלוני לפלוני, ועם בקשת רחמים אפשר שאחר יקדמנו.

מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש. אין אדם נחשד בדבר אלא אם כן עשה לכל הפחות מקצתו או הררה בלבו לעשות כן או ראה אחרים שעושים כן ושמח, ודווקא אם אלו שמדברים עליו אינם עושים כן להכעיס או משום קנאה, ודווקא בקול שלא מפסיק.

אמר רבי יוסי: יהא חלקי עם מי שחושדים אותו בדבר ואין בו, וכעין זה אמר רב פפא, והיינו בקול שמפסיק. קלא דלא פסיק היינו שיהיה יום וחצי, ואם נפסק באמצע אין זה בכלל קלא דלא פסיק, ואם נפסק באמצע מחמת יראה לא נקרא שנפסק, ואם אחר שנפסק התחיל הקול לשוב לבצבץ אין זה בכלל קול שלא פסק, ואם יש לו אויבים בכל אופן אין זה בכלל קלא דלא פסיק.

מו"ק דף י"ט. יום ב' פרשת תרומה - כ"ט שבט תשפ"ב

דף י"ט - ע"א משנה. אין כותבים שטרי חוב במועד, ואם אינו מאמין ללווה, או שאין לסופר מה לאכול - כותב.

אין כותבים ספרים במועד, ואין מגיחים את אחת בספר תורה ואפילו בספר תורה של עזרא הסופר (י"ג עזרה, והיינו הספר המונח שם). ולכתוב תפילין ומזוזות - לת"ק אסור, לרבי מאיר - כותב כדי לקיים המצוה לעצמו, ולאחרים מותר לכתוב בלי שכר. לרבי יהודה - מערים ומוכר את שלו וחוזר וכותב לעצמו. לרבי יוסי - כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו בהרווחה, אפילו יש לו מה לאכול, והלכה כרבי יוסי.

טווה אדם ציצית במועד, לרבי אליעזר - רק על יריכו ולא באבן שתולה בו החוט כדי שיוכל לשזור יפה וכל שכן שלא בפלך. לרבי יהודה בשם רבי אליעזר - בפלך אסור ובאבן מותר. לחכמים - טווה בין באבן ובין בפלך, והלכה כחכמים.

משה. הקובר מתו שלשה ימים קודם הרגל - בטלו ממנו דיני אבילות שבעה, ואחר הרגל אינו צריך למנות יתרו. קברו שמונה ימים קודם הרגל - בטלו ממנו דיני אבילות שלושים, ובערב הרגל כבר מותר בגילוח. שבת עולה למניין שבעה ואינה מפסקת. מת ברגל - לא בטלו ממנו דיני אבילות שבעה, ואין הרגל עולה במנין שבעה אלא מונה שבע ימי אבילות אחר הרגל. לרבי אליעזר - משהרב בית המאכלש ועצרת אינה אלא יום אחד (שארן לה ימי תשלומים) דינה כשבת עולה ואינו מפסקת. לרבן גמליאל - ראש השנה ויום הכיפורים ככרגלים, לחכמים - עצרת כרגלים, וראש השנה ויום הכיפורים כשבת.

קבר מתו שמונה ימים לפני הרגל ולא גילח ערב הרגל - נחלקו תנאים ואמוראים אם אסור לגלח אחר הרגל כל שלוש יום.

דף י"ט - ע"ב מוקצת היום באבילות: ביום שביעי שחל בערב הרגל - לאבא שאול ככולו, ועולה לכאן ולכאן, וכשעמדו מנחמים אצלו מותר ברויחא. לחכמים - אינו ככולו, ורק אם יום השמיני בערב הרגל בטלה ממנו גזירת

דף י"ז - ע"א תלמיד שנידה לכבודו - מנודה הוא לכולם חוץ מרבו, ואם נידוהו משום דבר איסור - מנודה גם לרבו, ש'אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. צורבא מרבנן בדבר הברור לו עושה דין לעצמו.

צורבא מרבנן שיוצא עליו שמועות רעות אף שהוא רב במקומו וצריכים אותו בכל זאת מנדים שלא יאה חילול השם, ומוטב שלא ילמדנו ממנו שכתוב 'כי שפתי כהן ישמריו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא' - אם דומה הרב למלאך השם יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו.

רב יהודה נידה צורבא דרבנן שיוצא עליו שמועות רעות / כשחלה רב יהודה נכנס ההוא לתברון עם עוד חכמים וכשראה אותו רב יהודה חיך, והסביר שחיך שכשילך לאותו עולם ישמח שאפילו לאדם כמותך לא חנפתי / כשנסתלק רב יהודה אמרו לו החכמים שאין כאן גברא רבה כרב יהודה שיכול להתירו אלא ילך לרבי יהודה נשיאה / סבר רב אמי להתיר לו / ביום ההוא אר' ש' שמואל בר נחמני לבית המדרש ואמר: מה שפחה בבית רבי לא נהגו חכמים קלות ראש בנידיה שלש שנים יהודה חברינו על אחת כמה וכמה / אמר רב זירא שלכך נמצא שהגיע רב שמואל בר נחמני לבית המדרש אחר שלא בא כמה שנים שמע מינה שאין מזלו שנתיר לו נידויו / יצא ובכה ונשכה לו צרעה באמתו ומת / רצ לקברו במערת החסידים ולא קבלוהו שנחש מנע מלפתוח המערה / וקיבלוהו לקבורה במערת דיינים משום שעשה בשמועות רעות כרבי אילעאי שאם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירים וילבש ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפה רסאי.

שפחתו של רבי גזרה נידויו על זה שהכה בנו הגדול, משום שעבר על 'ולפני עור לא אתן מכשולי' שמה יבעט באביו ונמצא שהכשילו.

ריש לקיש שמר פרדס, בא אחד ואכל תאנים, גער עליו ולא השיגח בו, ואמר שיהא בנידו, השיבו לרשדבה תהא אתה בנידו שמפני שאני חייב לך ממון איני חייב בנידו, ואמרו בבית המדרש לריש לקיש שנידויו לא היה על פי דין ואינו נידויו, ונידויו של הגגב היה נידויו וצריך לבקש ממנו שיתיר נידויו, וכיון שאינו יודע מי הוא ילך אצל נשיא ויתיר לו. לרב הונא באושא התקיפו: אב בית דין ססרה אין מנדים אותו אלא אומרים לו הכבד ושב בביתך, חזר וסרח מנדים אותו מפני חילול השם. אבל לריש לקיש לא מנדים תלמיד חכם כפרה שאף אם חזר וסרח.

מר זוטרא חסידא קודם עצמו קודם שנידה צורבא מדרבנן, כשנכנס לאכסנייתו התיר נידויו ואחר כך התיר את הנידויו צורבא מדרבנן. רב פפא אמר, תיתי לי שמימי לא נידיתי תלמיד חכם, אלא נתן לו מלקות.

'שמתא' - לרב 'שם מיתה', לשמואל 'שממה תהיה'. שמתא נכנסת ברמ"ח איברים, לשמואל אינה יוצאת, לריש לקיש כשם שנכנסת שכתוב 'והייתה העיר חרם' חרם בגימטריא רמ"ח, כך יוצאת שכתוב 'ברונו רחם תזכור'. ההוא כלב שהיה אוכל נעלי החכמים, ולא ידעו מי מוזיקם, נידו סתם את המוזיק, נתפסה דליקה בזנב הכלב ונשרף כולו.

היה אדם אלים שהיה מצער צורבא מרבנן, והיה מפחד לנדוהו, אמר לו רב יוסף שיכתוב הנידויו, ויקברו בכד בבית הקברות ויתקע על אף תקיעות בשופר במשך ארבעים יום, ועשה כן ופקע הכד ומת אותו אלים.

דף י"ז - ע"ב רב שופר בהטלת נידויו - לרמוז שנפרעים ממנו. ותוקעים תקיעה ושברים - לרמוז שהנידויו שובר בתים גבוהים, שכל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני. נזיר ומצורע העולים מטומאתם מגלחים במועד, ואף על פי שהיה להם פנאי קודם הרגל לא קונסים אותם מלגלח במועד כדי שלא ישאו קרבנותיהם.

אבל שיום השמיני שלו חל בערב חג - מותר לו לגלח בו ביום, כיון שנכנס לימי השלושים ויום טוב דוחה ימי השלושים. ואם ערב יום טוב הוא שבת - מגלח בערב שבת אף לדעת חכמים, ואם לא גילח אינו מגלח ביום טוב. חל יום השביעי בערב יום טוב והוא שבת - לאבא שאול כיון שמקצת היום ככולו נכנס לימי השלושים אף היה אונס מפני השבת - מגלח במועד, לחכמים לא אומרים מקצת יום ככולו ולא נכנס לימי השלושים ולא היה אונס בערב יום טוב ואינו מגלח ביום טוב.

כהן שגמר משמרתו בשבת ערב הרגל אינו מגלח במועד - שהיה יכול לגלח ביום חמישי שאנשי המשמר מותרים לגלח בו משום כבוד השבת, ואם יום ראשון של רגל היה ביום חמישי - לתנא דמתניתין אינו מגלח במועד, כיון שבשלשה פרקים בשנה היו כל המשמרות שוות באימורי הרגלים ובחילוק לחם הפנים כמו שלא נגמר משמרתו, וכהן אינו מתגלח בימי משמרתו, ולתנא כברייתא מותר לגלח שאף על גב ששייך בהך משמרתו ולתת עיקר משמרתו כבר נשלמה.

כל אלו שאמרו מותרים לגלח במועד מותרים לגלח בימי אבלם אם תכפוהו אבליו, שסתם אבל שתכפוהו אבליו הכביד שערו מיקל בתער ולא במספרים, ומכבס כסותו במים ולא בנתר ולא באהל (שאל אסור בתכוסת), אבל אלו מגלחים במספרים.

מו"ק דף י"ח. יום א' פרשת תרומה - כ"ח שבט תשפ"ב

דף י"ח - ע"א נטילת ציפורנים באבל ובמועד - לרבי יהודה אסור, לרבי יוסי מותר, לעולה הלכה כרבי יהודה באבל וכרבי יוסי במועד, לשמואל הלכה כרבי יוסי גם באבל שהלכה כדברי המיקל באבל.

שלושים. אמנם אם חל יום השמיני בשבת ערב הרגל מודים חכמים שמגלח ביום השביעי. הלכה: לאיבי - כאבא שאול, וכן פסקו נהרדעי משום שהלכה כדברי המיקל באבילות. לרבא - לחכמים.

**ביום שלוששים** - לאבא שאול ככולו. לחכמים - לאבי ככולו, ולרבא אינו ככולו. ולפי כולם הלכה שהוא ככולו.

**ביום שלישי שחל בערב הרגל** - מודה אבא שאול שאינו ככולו, ורוחץ בערב בצונן, או ממתין עד חול המועד לרוחץ בחמין.

**המקור שאבא אסור בגילוח כל שלוששים** - שנאמר במיתת בני אהרן 'ראשיכם אל תפרעו', הא שאר אבלים חייבים, ופרע הוא שלוששים יום - שכתוב בנזיר 'גדל פרע שער ראשו', וסתם נזירות שלוששים יום - שנאמר 'קדוש יהיה', 'יהיה בניגמטריא ל'.

### מו"ק דף כ' . יום ד' פרשת תרומה - אדר"ח ל' שבט תשפ"ב

דף כ' - ע"א

**קבר מתו ברבל** - אין הרגל עולה למינין שבעה, שאין נוהגים בו דיני אבילות של נעילת הסנדל וכפיית המטה, ולמינין שלוששים ימי אבילות - אביי הסתפק אם עולה כיוון שנוהג בימי החג באיסור גיהוץ ותספורת מחמת החג, והשיב לו רבה שאינו עולה, אכן הגמרא הוכיחה מברייתא שעולה.

**הקובר מתו שני ימים קודם הרגל** - מונה חמישה ימים אחר הרגל, ובאותם ימים - מלאכתו נעשית באחרים ועל ידי עבדיו ושפחותיו בצניעא בתוך ביתו, ואין צריך לנחמו שכבר נחמהו שבעה ימים ברבל.

**קברו שלוששה ימים בסוף הרגל מונה שבעה אחר הרגל**, ארבעה ימים הראשונים מנחמים אותו, ושלשה ימים אחרונים אין צריך לנחם שכבר נחמהו ברבל.

**קברו בתחילת הרגל מונה שבעה אחר הרגל**, ובאותם הימים מלאכתו נעשית באחרים ועל ידי עבדיו ושפחותיו בצניעא בתוך ביתו, ואין צריך לנחם שכבר נחמהו ברבל.

**קיים כפיית המטה לפני הרגל** אינו צריך לכפותה לאחר כך, לתנא דמתני' ובית שמאי ורבי אליעזר קיים הוא ג' ימים, לחכמים והלל אפילו שעה אחת, ונחלקו האמוראים כדעת מי ההלכה.

**'הפכתי אגניכם לאבלי'** מה חג שבעה ימים אף אבלי, ושמועה רחוקה נוהגת רק יום אחד שמצינו בחג השבועות שיום אחד נחשב לחג.

**שמועה רחוקה שאחר שלוששים יום** - לרבי עקיבא אינה נוהגת אלא יום אחד ואפילו על אביו ואמו, לדעת תנא דברייתא - כל שמועה רחוקה נוהגת יום אחד, ועל אביו ואמו נוהגת שבעה ושלושים, ולדעת חכמים - כל שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלושים, והלכה כרבי עקיבא אף שבעה ימים. ורבי עקיבא אפילו כשהם מחמימים - בהלכות אבילות הלכה כדברי המיקל.

דף כ' - ע"ב

**רבי חייא שאל את רב שהיה בן אחיו ובן אחותו** אם אביו קיים (אייבו אחיו של רבי חייא), השיבו: אמי קיימת? שאלו: אמך קיימת? השיבו: אבי קיים? אמר רבי חייא לשמשו חלוץ לי מנעלי והולך כלי אחרי לבית המרחץ, שמע מינה: א. אבל אסור בנעילת הסנדל, ב. שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד, ג. מקצת היום ככולו.

**שמע שמועה קרובה בשבת וברגל**, יום השבת והרגל עולה לו להשלים ימי שלוששים, ולמוציא שבת ורגל נעשית שמועה רחוקה ואינו נוהג אלא יום אחד.

**קריעה בשמועה רחוקה** - לרבי מני אינו קורע שאין קריעה בלי שבעה ימי אבילות, לרבי חנינא קורע.

**מי שלא היה לו חלוק לקריעה**, ונודמן לו לאחר כך - תוך שבעה קורע לאחר כך אינו קורע, ורבי זירא הוסיף שעל אביו ואמו קורע גם לאחר כך, אך אין זה מעיקר הדין אלא לכבוד אביו ואמו.

**כל הקרובים האמורים בפרשת כהנים שכהן מטמא להם מתאבלים עליהם** - אשתו, אביו, אמו, אחיו ואחותו הבתולה מאביו, בנו ובתו, הוסיפו עליהם אחיו ואחותו מאמו, ואחותו הנשואה מאביו או מאמו. לרבי עקיבא מתאבל גם על שניים שלהם - אבי אביו בן בנו בתו בן בתו בן אחותו. לרבי שמעון בן אלעזר רק על בן בנו ועל אבי אביו. לחכמים כל שמתאבל עליו מתאבל עמו כשהוא עמו בבית.

**משום כבוד אשתו** נוהג עמה אבילות וכופה מיטתו כשמת חמיו או חמותו, אך בשאר קרוביה לא, ואינו יכול לכופה להיות כוחלת ופוסקת, ומכל מקום מוזגת לו הכוס מוצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו.

### מו"ק דף כ"א . יום ד' פרשת תרומה - ראש חודש אדר א' תשפ"ב

דף כ"א - ע"א

**בן בנו של אמיו מת וקורע עליו אמיו**, כשכא בנו חזר וקורע בבניו, ונזכר שקרע מיושב עמד וקורע פעם שלישית.

**קריעה מעומד** אין ללמוד מ'מיקם איוב ויקרע את מעילו', שהיה יושב ועמד כדי לקרוע (ואינו דומה לכבוד אמר לא חפצתי לקחתה' שישם אין עמידה מעבדת, ששם דיברה תורה כלשון בני אדם), ש'מא עשה יותר מן הדין כשם שתלש שערו, אלא למדים מהאמור בדוד 'ויקם המלך ויקרע את בגדיו'.

**אבל אסור** - במלאכה, ברחיצה, סיכה, תשמיש המטה, נעילת הסנדל, לקרות בתנ"ך, לשנות במשנה במדרש ובהלכות ובתלמוד ובאגדות.

**היו רבים צריכים לדרשתו אינו נמנע**, אך לא יעמיד מתורגמן אלא ינהג כרבי יהודה בר אלעאי, שכשמת בנו נכנס לבית המדרש ולחש לר' חנניה בן עקיבא ור' חנניה בן עקיבא למתורגמן והמתורגמן השמיע לרבים.

**אבל אינו מניא תפילין** לרבי אלעזר - שלוששה ימים, וביום השלישי מותר, שעיקר אבילות שתי ימים שכתוב 'ויתמו ימי בכי אבל משה', ואף אם באו פנים חדשות ביום שלישי אינו חולץ תפילין. לרבי יהושע - שני ימים, וביום השני מניח, שעיקר המיררות ביום הראשון שכתוב 'ואחריהם כיום מור' (ואין רחיק מנשה - שתיקף אבלי, ולרבי אלעזר - נתי שעיקר מיררות ביום ראשון עיקר אבילות שני ימים), ואת באו פנים חדשות מיום שני ואילך - חולץ. הלכה: לעולא - הלכה כר' אלעזר שאינו חולץ מיום שלישי ואילך לפניו חדשות, והלכה כרבי יהושע שמניח מיום שני ואילך, אך ביום שני חולץ לפניו חדשות, ולרבא מניח גם ביום שני ואינו חולץ לפניו חדשות.

**הגם שסובר רבא כתנא דמתניתין שעיקר אבילות ג' ימים** - לענין הנחת תפילין שהיא מצוה פוסק שמניח מיום שני ואילך.

דף כ"א - ע"ב

**אבל אסור במלאכה בשלושה ימים ראשונים**, ואפילו אם הוא עני המתפרנס מן הצדקה, מכאן ואילך עושה בצניעא בתוך ביתו, והאשה טווה בפלך בתוך ביתה.

**אבל בשלושה ימים הראשונים אינו הולך לבית אבלי** אחר לנחמו, אחר שלוששה ימים - הולך, ואינו יושב במקום המנחמים אלא במקום המתנחמים.

**אבל בשלושה ימים הראשונים אסור בשאילת שלום**, ואם שואלים לו אינו משיב ומודיע להם שאבא הוא. משלש ועד שבעי - משיב ואינו שואל, ואינו צריך להודיע שהוא אבלי. משביעי עד שלוששים - הוא שואל בשלום אחרים, שאחרים שרויים בשלום, ואין אחרים שואלים בשלומו, שהוא אינו שרוי בשלום, ואם שאלו בשלומו משיב כדרכו, ואין צריך להודיע שהוא אבלי. משלושים עד שנים עשר חודש - שואל ושואלים לו, ובאבילות על אביו ואמו אין שואלים בשלומו.

**כשמתו בניו של רבי עקיבא נכנסו כל ישראל והספידו הספד גדול**, בשעת פטירתם עמד רבי עקיבא על פסל גדול ואמר: אחינו בית ישראל שמעו, אפילו אם קברתי שני בנים שנשואים מנוחם אני מרוב כבוד שעשיתם לי, ואם בשביל עקיבא באתם הרי כמה עקיבא יש בשוק, אלא כך אמרתם תורת אלוקים בלבו, וכל שכן שלכבוד התורה באתם לכו לביתכם לשלום, ואף שאבלי בתוך שלושה ימים אינו שואל בשלום - כבוד רבים שאני.

**המוציא חבירו אבל בתוך שלוששים יום מדבר עמו תנחומים**, לאחר שלוששים יום אינו מדבר עמו תנחומים כדרכו אלא אומר לו תנחום, ואינו מזכיר שם המת. מתה אשתו ונשא אחרת - אינו רשאי להיכנס לביתו לדבר עמו תנחומים, מצאו בשוק מנחמו בשפה רפה ובכבוד ראש. אבל על אביו ואמו - בתוך שנים עשר חודש מדבר עמו תנחומים, לאחר שנים עשר חודש אומר תנחום, ולא ינחמו כדרכו שדומה לאדם שנשברה רגלו וחיייתה, מצאו רופא ואמר לו כלך אצלי שאני שוברת וארפא כדי שתדע שסממנים שלי ימים.

### מו"ק דף כ"ב . יום ה' פרשת תרומה - ב' אדר א' תשפ"ב

דף כ"ב - ע"א

**אבל שבא ממקום קרוב מונה ימי האבילות עם האבילים** הואיל שהיה יכול לבוא שם בתחילת האבילות מחשבים לו כאילו בא. לתנא קמא רק אם בא תוך שלושה ימים, לרבי שמעון אפילו בא ביום השביעי. בא ממקום רחוק - מונה לעצמו שבעה שלימים.

**דווקא אבל ממקום קרוב ומצא שם גדול הבית מונה עמהם**, אבל גדול הבית אף שבא ממוקם קרוב לא נחשב אבילות הצעיר להצטרף גדול עמו אלא הגדול מונה לעצמו.

**גדול הבית שהלך אחר המיטה לבית הקברות** - אם שהה שם שלושה ימים לא היו כמו שהוא בבית ומונה לעצמו, בא תוך שלושה ימים מונה עמהם.

**אבילים ההולכים אחר המיטה אבילותם מתחיל מסימת הגולל**, ואלו שאינם ההולכים אחר המיטה אבילותם מתחיל משחזרו פניהם מן המת בשער החיצון של העיר.

**לרבי שמעון הסובר שבא ממקום קרוב מונה עמהם אף כשכא ביום השביעי** היינו דווקא אם מצא מנחמים אצלו, וספק בגמרא בנעדרו לעמוד ולא עמדו.

**נחלקו אמוראים אם הלכה כרבי שמעון**, ומסקנת הגמרא שהלכה כמותו שהלכה כדברי המיקל אבל.

**אמרו בשם ר' אבא או בשם ר' זירא משמו של רבי יוחנן** שהלכה כרבי שמעון באבל והלכה כרבי שמעון בן גמליאל בטריפות - שבני מעיים שניקבו וליחה האדוקה במעיים סותמת כשרה. אחד מהתלמידים שאל את ר' אבא אם אמר כן, והשיבו שאמר שאין הלכה כרבי שמעון בן גמליאל בטריפות ומחלוקת אם הלכה כרבי שמעון באבל, ומסקנת הגמרא שאין הלכה כרבי שמעון בן גמליאל.

**על כל המתים הממהר להוציא מיטתו הרי זה משוכח**, על אביו ואמו מוגנה, היה ערב שבת ויום טוב הרי זה משוכח - שעושה לכבוד אביו ואמו.

**על כל המתים רצה ממעט בסחורה רצה אינו ממעט**, על אביו ואמו ימעט.

דף כ"ב - ע"ב

**על כל המתים רצה חולץ כתיפו רצה אינו חולץ**, על אביו ואמו חולץ.

**מעשה בגדול הדור אחד שמת אביו** וביקש גדול הדור אחר לחלוץ עמו משום כבודו של גדול האבל, נמנע האבל מלקרוע משום כבודו של אחר. ושני הגדולים היו רבי ור' יעקב בר אחא, ונחלקו בגמרא מי מהם היה האבל.

**נשיא שמת** - כולם חייבים לחלוץ כתפם.

**על כל המתים מסתפר לאחר שלוששים יום**, על אביו ואמו עד שיעברו בו חביריו שכבר גידל פרע יותר מדאי.

**על כל המתים נכנס לבית המשתה לאחר שלוששים** בין לשמחת נשואין ובין לשמחת מריעות (ולגירסא ראשונה בדת רבא בר בר חנא לנישואין אסור כל שנים עשר חודש, אך הפריכו מברייתא), ובסעודה דפורעניתא - שצריך לשלם עליה - מותר להיכנס לאלתר. על אביו ואמו - נכנס לבית המשתה רק אחר שנים עשר חודש.

**על כל המתים קורע טפה**, ואפילו לבוש עשרה חלוקים אינו קורע אלא עליון, על אביו ואמו - עד שיגלה את לבו, וקורע כל חלוקיו שלובש, ואפיקרותו שעל ראשו אינה מעכבת.

**אחד האיש ו אחד האשה חייבים לקרוע**, לר"ש בן אליעזר האשה קורעת התחתון ומחזירה הקרע לאחוריה וחוזרת וקורעת העליון.

**על כל המתים רצה** מתחיל קריעה מחלל בית הצוואר ומבדיל, רצה מתחיל ונוקב למטה מבית הצוואר ואינו מבדיל, על אביו ואמו מבדיל, לרבי יהודה כל קריעה שאינו מבדיל לא יצא ידי קריעה.

**על כל המתים תופר הקריעה** בתפירות רחוקות זו מזו לאחר שבעה (שולל) ותופר כדרכו (מאכה) לאחר שלוששים, על אביו ואמו תופר שלא כדרכו לאחר שלוששים, ואינו תופר כדרכו לעולם, והאשה תופרת כדרך לעולם, ותופרת שלא כדרך מיד מפני כבודה.

**על כל המתים קורע** בין ביד בכלי שלא להפסיד הבגד, על אביו ואמו קורע ביד.

**על כל המתים קורע** מבפנים, על אביו ואמו מבחוץ.

**על נשיא קורעים מבחוץ כמו על אביו ואמו**, אבל על רבו ואב בית דין קורע מבפנים, והושוו לאביו ולאמו שאין תופר כדרכו לעולם.

**חכם הממונה על עיר** שמבקשים ממנו הוראה שמת - חולץ כתף ימין, על אב בית דין כתף שמאל, על נשיא מכאן ומכאן.

### מו"ק דף כ"ג . יום ו' פרשת תרומה - ג' אדר א' תשפ"ב

דף כ"ג - ע"א

**חכם שמת** - אותם שרגלים ללמוד תורה מפיו בטילים, אב בית דין שמת - כל בתי מדרשות שיעברו בטילים, ומשנים מקומם בבית הכנסת היושבים בצפון יושבים בדרום היושבים בדרום יושבים בצפון, נשיא שמת - בתי מדרשות כולם בטילים ואין מטיילים בשוק אלא יושבים ודומים, ובני הכנסת נכנסים לבית הכנסת רק לקריאת התורה, ואין מתפללים בבית הכנסת אלא כל אחד ואחד בביתו.

**אין אומרים סוגיה ואגדה בבית האבל**, ור' חנניה בן גמליאל היה אומר סוגיה ואגדה בבית אבל.

**אבל שבעה הראשון** אינו יוצא מפתח ביתו, שבעה שני - יוצא ואינו יושב במקומו, שבעה שלישי - יושב במקומו ואינו מרבה בדברים כמהגון, שלישי רביעי - הרי הוא ככל אדם. לרבי יהודה - ב' שבועות ראשונים אינו יוצא מפתח ביתו, שבעה שלישי - יוצא ואינו יושב במקומו, שבעה רביעי - יושב במקומו ואינו מרבה בדברים כמהגון.

**אבל אסור לישא אשה שלוששים יום**, מתה אשתו אסור עד שיעברו עליו שלש רגלים, לרבי יהודה עד שיעברו שני רגלים, ואם אין לו בניו מותר משום ביטול פריה ורביה, הניחה לו בניו קטנים מותר לישא לאלתר מפני פרנסתם, וכשמתה אשתו של יוסף הכהן אמר לאחותו בבית הקברות לכי ופרנסי את בני אחותך, אך לא בא עליה עד אחר שלוששים יום.

**שלושים יום אסור ללבוש בגדים מוגהצים**, לת"ק בין חדשים בין ישנים שהם כחדשים, לרבי לא אסור אלא חדשים, לרבי אלעזר בר' שמעון לא אסור אלא חדשים שהם לבנים. אביי לבש בגד מוגהץ ישן כרבי, רבא לבש בגד חדש אדום מגוהץ כרבי אלעזר בר' שמעון.

דף כ"ג - ע"ב

**אבילות בשבת בדברים שבצניעה** - נחלקו בה בני יהודה ובני גלילא, וכל אחד זייק כדבריו

מלשון המשנה 'שבת עולה למניין שבעה ואינה מפסקת', עולה - משמע שנוהגת, ואינה מפסקת - משמע שאינה אוכלת בביט, שאילו נוהגת ששיטא שאינה מפסקת.

**מי שמתו לפניו ונשאל אוכל אחר - שנראה כלועג לרש, אם אין לו בית אחר - אוכל בבית חברו, אם אין לו - עושה מחיצה עשרה טפחים, אם אין לו - מחזיר פניו ואוכל, ואינו מיסב, ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין, ואינו מברך ומזמן, ואין מברכים ומזמנים להוציאו ידי חובתו, ופטור - מקריאת שמע, תפילה, תפילין ומכל מצוות התורה, בשבת מותר בכל זה וחיוב בכל המצוות, ובתשמיש המטה - לת"ק מותר ולרבן גמליאל אסור. ואין ראייה מדבריהם לשבת בשבת השבעה שאפשר דווקא בשבת מוטל לפניו החמירו חכמים, ואפשר שדווקא קודם שחלה אבילות מיקל רבן גמליאל.**

**רבי יוחנן בעי משמואל אם יש אבילות בשבת, והשיבו שאין.**

**מו"ק דף כ"ד . שב"ק פרשת תרומה \* ד' אדר א' תשפ"ב**

**דף כ"ד - ע"א**

**רבנן אמרו לפני רב פפא בשם שמואל שאכל ששימש מיטתו חייב מיתה, אמר להם רב פפא שאינה אלא איסור, אלא שמואל אמר שאם לא פרע ופרם חייב מיתה, שנאמר 'ראשיכם אם תפרעו ובגדיכם לא תפרומו ולא תמותו' - הא אחר שלא פרע ופרם חייב מיתה.**

**מעשה באחד ששימש מיטתו בימי אבלו ושמו חזירים את גווייתו.**

**בשבת חייב להחזיר קרע לאחוריו, ולקוף המטה, אבל נעילת הסנדל תשמיש המיטה רחיצת ידיים ורגליים בחמין (פתי) רשות - שבמה שאינו נועל סנדליו לא מוכח שהוא אבל שיש שאין נועלים. לגלות ראשו שלא יתעטף בשבת - לשמואל חובה (פתי), שאם לא כן נראה כנוהג אבילות כיון שסובר שבאמצע השבוע חייב בעטיפת ישמעאלים ואין נוהגים בעטיפה זו אלא אבילים, לרב - פריעת הראש בשבת רשות.**

**לשמואל כל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה, והיא עד גומות שבלחי למטה מפיו.**

**בשבת בתוך האבילות שחייב (לשמואל) לגלות עטיפת ראשו להודיע שאין אבילות בשבת - אם יש לו מנעלים על רגליו מנעליו מוכיחים עליו שאינו נוהג אבילות ויכול להתעטף בצנעה. כל קרע שאינו בשעת התחלת הצער והיינו בשעת מיתה - אינו קרע, ועל חכמים שמתו כיון שמוציאים שמועותיהם בכל עת - לעולם בשעת חימום דמי.**

**שמואל קרע \*ב בגדיהם בשמיני פטיית רב, ואמר שאזל גברא שמתפינא מקושיותו, וכן רבי יוחנן קרע \*ג איצטיל של מילת כששמע שנפטר רבי חנינא ואמר שאזל גברא שמתפינא מיניה.**

**כד שבעה ראמו, ולפי שכן, ואם לא החליף מחליף וקורע, ואף שאינו בשעת חימום קורע משום כבוד אביו, בשבת קרעו לאחוריו, ואם לא החליף מחליף ואינו קורע.**

**כשמוחליף בגדיו שחוזר וקורע בחלקו אבדו דרב אושעיא ובר קפרא אם חוזר ותופרם כדרכם. מותר לטייל בשבת בתוך ביתו עם הבגד הקרוע ובעטיפת הראש, שהרי אבילות שבצינעה נוהגת גם בשבת (ראה לעיל דף כ"ג).**

**רבן גמליאל סובר שראש השנה ויום הכיפורים דינם כרגלים שמפסיקים אבילות שבעה, ללישנא קמא רב גידל בר מנשיה אמר בשם שמואל שהלכה כמותו.**

**דף כ"ד - ע"ב**

**תינוק שמת בתוך שלושים יום יוצא לבית הקברות בחיק, ונקבר באשה אחת ושני אנשים, ולא באיש אחד ושתי נשים משום יחוד, לאבא שאול אף באיש אחד ושתי נשים (כיון שטורח באבילות אין חש. תוס. ט), ואין עומדים עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבילים ותחנומי אבילים. בן ל' יום יוצא בדלוסקומא, לרבי יהודה לא בדלוסקומא הניטלת בכתף אדם אחד אלא הניטלת בשנים שהוא דרך כבוד, ועומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבילים ותחנומי אבילים.**

**בן שנים עשר חודש יוצא במיטה, לרבי עקיבא דווקא אם איבריו כבן שתיים, או שהוא בן שתיים אף שאיבריו כבן שנה. לרבי שמעון בן אלעזר - על תינוק היוצא במיטה רבים מצטערים עליו, לרבי אלעזר בן עזריה - תינוק שהיו מכירין אותו רבים מתעסקים עמו.**

**הספד על ילדים:** לרבי מאיר בשם רבי ישמעאל, עניים בני שלש, עשירים בני חמש, שהעני מצטער על בניו יותר מן העשיר לפי שאין לו שמחה אחרת, לרבי יהודה בשם רבי ישמעאל - עניים בני חמש עשירים בני שש, בני זקנים כבני עניים, ללישנא בתרא א"ר גידל בר מנשיה בשם שמואל הלכה כרבי יהודה.

**אבל יום אחד לפני עצרת, ועצרת - הרי כאן י"ד ימי אבילות, והיינו כחכמים (דף יט) שעצרת כרגלים ומפסיקה שבעה, וכשיטה לעיל (דף כ"ג):** שהוא אף אם נעשה אבל שעה אחת קודם הרגל, ועצרת חשובה כשבעה ימים שיש לה שבעה ימי תשלומים כפסח וסוכות.

**יום אחד לפני ראש השנה, וראש השנה - הרי כאן י"ד יום, והיינו כדעת רבן גמליאל שראש השנה כרגלים. יום אחד לפני חג הסוכות, וחו, ושמיני עצרת - הרי כ"א יום.**

**מו"ק דף כ"ה . יום א' פרשת תצוה \* ה' אדר א' תשפ"ב**

**דף כ"ה - ע"א**

**משנה . אין קורעים וחולצים ומברים אלא קרובים של מת, ואם הוא חכם הכל כקרוביו, ואם הוא אדם כשר כולם קורעים עליו, והעומד בשעת יציאת נשמה קורע גם על אדם שאינו כשר. אין מברים אלא כשיושבים המנחמים על מיטה זקופה.**

**בניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר, שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלים לו כל עונותיו בשביל כבוד שעשה לו.**

**העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע - שדומה לספר תורה שנשרף, שתורה קרויה נר ונשמה קרויה נר - נר ה' נשמת אדם.**

**חכם כל זמן שעוסקים בהספידו קורעים עליו הגם שאינו בשעת מיתה, אך ממתין לקרוע בשעת הספידו שזוהו כבודו.**

**כשנפטר רב הונא רב להניח ספר תורה על מיטתו ולומר קיים זה מה שכתוב בזה, אמר להם רב חסדא שרב הונא רב שאסור לישב על גבי מטה שספר תורה מונח עליה / פתח הבית היה צר מלהוציא המיטה דרכו, ורצו לשלשלו דרך גגות, אמר להם רב חסדא שלמד מרב הונא שחכם כבודו דרך פתח / רצו לשנותו למיטה אחרת, אמר להם רב חסדא שלמד ממנו שחכם כבודו במיטה הראשונה, שברו והרחיבו הפתח.**

**רבי אבא המספיד את רב הונא: ראי היה רבנו שתשרה עליו שכונה, אלא שאין שכונה שורה בחוף לארץ / הקשה לו ר' נחמן או רב חנן בר רב חסדא שהלא יחזקאל התנבא בארץ כשדים / הכהו אביו על סנדלו שלא טריח בקושיות ממה שהיה כבר (פ' ירושלים: א. ר. ק. ב. בעשה היא שרתה שכונה בחיל' ב. שרתה עליו שכונה בארץ ישראל קודם שיצא לחיל').**

**כשהגיע ארזנו של רב הונא לארץ ישראל אמרו לר' אמי ור' אסי שרב הונא הגיע, וסברו שהוא חי ולא רצו לילך אליו כיון שכשהיו בבבל התביישו להרים ראשם לפניו מפני חשיבותו, אמרו להם שארזנו בא ויצאו, אך ר' אילא ר' חנינא לא יצאו, ויש אומרים שרק ר' חנינא לא יצא, שארזנו העובר ממקום למקום עומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבילים ותחנומי אבילים אך לא שילדו קיימת, ואילו שלא יצאו לא שמעו ששילדו קיימת.**

**רצו לקבור את רב הונא אצל רבי חייא ששניהם הרביצו תורה בישראל / אמרו מי יכניסו לשם, אמר רב חגא אני הכניסנו שהעמדתי תלמודי בהיותי בן שמונה עשרה, ולא ראיתי קרי, ושימשיתי אותו ומכיר אצל בנימשי, שיום אחד התהפכו לו רצועות התפילין והתענה**

ארבעים תעניתו / יהודה שכב מימין אביו רב חייא וחזקה משמאלו, אמר יהודה לחזקה עמוד ממקומך שאין דרך ארץ שרב הונא עומד בחוף / כשקם קם עמו עמוד אש ונפחד בר חגא, וזקף מיטתו של רב הונא לפניו שלא יזיקו, וניצל בכך.

**כשנפטר רב חסדא רצו להניח ס"ת על מיטתו, ומנעם ר' יצחק מפני שרב הונא רבו אסר לישב על מטה שיש עליה ספר תורה.**

**חכם כיון שהחזירו פניהם מאחורי המטה שוללים הקריעה.**

**דף כ"ה - ע"ב**

**כשנפטר רב רב הונא ורב המנונא העלום לארץ ישראל, כשהגיעו לעבור גשר צר עמדו הגמלים, ובה סוחר ששמעאל מה זאת, והשיבוהו שהמתים עושים כבוד זה לזה / אמר הסוחר שרבה בר הונא יעבור ראשון ועבר, ומשום שביזה את רב המנונא נפלו לחייו ושיניו / פתח ינוקא לספור: גזע ישישים (רבה ב"ר הונא) עלה מבבל, ועמו ספר מלחמות (רב המנונא) קאת וקפור (ללה) הוכפלו לראות בשוד ושבר הבא משנער, קצף על עולמו וחכסו ממנו נפשות, ושמה בהם ככלה נדפשה, רוכב ערבות שש ושמה בבא אליו נפש נקי וצדיק.**

**כשנפטר רבינא פתח המספיד: תמרים הגיעו ראש על צדיק כתמר, נשים לילות כימים על משים לילות כימים.**

**רב אשי שאל את רב קיפוק מה יאמר עליו בהספידו, אמר: אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו איזובי קיר, ליתן בחכה הועלה מה יעשו דגי רקק, בנחל שותף נפלה חלה מה יעשו מי גבים. אמר לו בר אבין ח"ו לדמות צדיקים לחכה ושלחבת, אלא אני אומר: בכך לאבילים ולא לאבידה, שהיא למנוחה ואנו לאנחה. חלשה דעתו של רב אשי שדימוהו לשלחבת ואבידה, ונהפכו רגליהם (ונפסלו מלקיים חליצה), ולא הספידוהו.**

**כשבא רבא לנהר חידקל אמר לבר אבין שיבקש רחמים, אמר: באו רוב שלישיית (רבא ששקול כרוב ישראל שנקראו שלישיית) במים, זכור ורחם, תעינו מאחר'ך כאשר מבעלה, אל תזניחנו כאות מי מרה.**

**לרבי חננין לא היו בנים, ביקש רחמים ונולד לו בן ביום שמת, פתח המספיד: שמחה לתוגה נהפכה, ששון ויגון נדבקו, בעת שמחתו נאנח, בעת חנינתו אבד חנינו, וקראו שם הבן חנו על שמו.**

**כשנפטר רבי יוחנן פתח עליו ר' יצחק בן אלעזר: קשה היום לישראל כיום בא השמש בצהריים. רבי אמי ישב עליו שבעה ושלושים, ואמר רבי אבא בריה דרב חייא שעשה כן לדעתו, שרבי יוחנן אמר שאפילו על רבו שלימדו חכמה אינו יושב אלא יום אחד.**

**כשנפטר רבי זירא פתח הספידן: ארץ שנער הרה וילדה, ארץ צבי גידלה שעשועיה, אוי נא לה אמרה רתק כי אבדה כלי חמדתה.**

**כשנפטר \* רבי אבהו, הורידו עמודי קיסרי דמעות, רבי יוסי - שפעו מרזבי ציפורי דם, רבי יעקב - נראו הכוכבים ביום, ר' אסי - נעקרו כל האילנות, ר' חייא - נפלו אבני אש מהשמים, ר' מנחם נמיחוהו פרצופיו כל הצלמים, ר' תנחום בר חייא - נקצצו כל האנדרטאות, ר' אלישיב - נתגלו שבעים מחתרות של גנבים בנהרדעא (שמבוטח לא היו גנבים), רב המנונא - נפלו אבני ברד מהשמים, רבה ור' יוסף - נשברו כיפות הגשרים של נהר פרט, אבוי ורבי - נשתברו כיפות הגשרים של נהר חידקל, רב מרשרשיא - צמחו קוצים על הדקלים.**

**מו"ק דף כ"ו \* כ"ו \* יום ב' פרשת תרומה \* ו' אדר א' תשפ"ב**

**דף כ"ו - ע"א**  
**ר' אלישע ר"א הוא מצעק אבי רכב ישראל ופרשיו, ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים: אבי אבי - זה אביו ואמו, רכב ישראל ופרשיו - זה רבו שלימדו תורה, כתרגומו: דטב להון לישראל בצלותיה מרתיכון ופרשיו, הרי שקורע על אביו שלימדו תורה, ואין הקרעים מתאחים מיתור 'שנים קרעים' - שקרועים לשנים לעולם.**

**אף שאליהו ין קרע עליו אלישע - כיון שלא ראהו עוד חשוב לגבוי כמת. ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אתו, ויספדו ויבכו ויצומו עד הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו בחרב: שאול - זה נשיא, יהונתן - זה אב בית דין, על עם ה' ועל בית ישראל - אלו שמועות הרעות, ומכך שהפסיק הכתוב בין כל אחד בתיבת 'על' לומדים שעל כל אחד מאלו קורעים (ולמדים 'קרע' 'קרע' פאלישע שאינם מתאחים).**

**אמרו לשמואל ששבור מלכא הרג י"ב אלפי יהודים וכמזיגת קסרי, ולא קרע, שאין קורעים על שמועות רעות אלא כשקור לרוב ושרשף באש, ונאמר 'ולא קרעו את בגדיהם' - מכלל שבור מלכא אמר לשמואל שלא הרג יהודי מעולם. ומה שהרג במזיגת קיסרי הוא מפני שמרדו בו.**

**השומע ברכת השם, וכן השומע מן השומע - חייב לקרוע, והעדים שקרעו בשעה ששמעו אין צריכים לחזור ולקרוע בשעה שמעידים, ואין הקרעים מתאחים - שלומדים קריעה שנאמרה בברכת השם בשמיעת חזקיהו מקריעה שנאמרה באלישע.**

**ארבעה פסוקים שמעו יהויקים עד ששרף ספר ירמיה: איכה ישהב בדם, בכה תבכה בלילה, גלתה יהודה, דרכי אין אבילות, ועל כל אחד מהם אמר שעדיין הוא מלך שלא נאמר כלום נגד מלכותו, עד ששרף 'היו צריה לראש אויביה שלו', ושאל מי אמר זאת והשיבוהו כי 'ה' הוגה על רוב פשעיה' - מיד קודר כל אזכרות שבה ושרפם באש, ונאמר 'ולא קרעו את בגדיהם' - מכלל שהיו צריכים לקרוע, מכאן שקורעים על ספר תורה שנשרף.**

**הרואה ספר תורה שנשרף חייב לקרוע שתי קריעות - אחד על הגויל ואחד על הכתב, שנאמר 'אחרי שרוף המלך את המגילה ראתה הדברים'.**

**בת היענה רצתה לבלוע תפילין של רבי אבא, ואמרו רבא ורבי אבהו שאלו בלעה אותם אין צריך לקרוע שתי קריעות, שרק כשאין יכול להציל חייב בקריעה.**

**הרואה עיר יהודה בחורבנם אומר: 'ערי קדשיה היו מדבר' וקורע, ירושלים בחורבנה, אומר: 'ציון מדבר היתה ירושלים שממה' וקורע, בית המקדש בחורבנו אומר: 'בית מקדשינו ותפארתנו אשר הליתך אבותינו היה לשריפת אש וכל ממוצאינו היה לחרבה' וקורע.**

**אחד השומע חורבן ירושלים ובית המקדש ואחד הרואה חורבן - חייב לקרוע, אם פגע בירושלים תחילה כשהגיע לצופים קורע על ירושלים, וכשמגיע לראות חורבן בית המקדש חוזר וקורע קריעה אחרת, ואם פגע במקדש תחילה קורע על המקדש, ועל ירושלים מוסיף על הקריעה הראשונה.**

**כל הקרעים שנפטר לעיל שאסור לאחות - רשאי לשוללן (לתפור תפירה רחבה) ולמוללן (לפסל הבגד ולתפור), ללוקטם (אוגר בידו כל הקרע ותוחב בחסח ב' ו' פעמים) לעשותם כעין סולמות (שאינן מלקט ב' צדדי הקרע זה סמוך לזה אלא תופרי כעין סולמות), ורק לאחות בתפירה כדרכו באיחוי אלכסנדרי אסור.**

**דף כ"ז - ע"ב**

**הקורע מתוך השלל (ככ"ל), המלל, מתוך הלקט, מתוך הסולמות - לא יצא. מתוך איחוי אלכסנדרי - יצא, שהוא כשלם.**

**להפוך בגד הקריעה מלמעלה למטה ולאחותו לעשות בית צוואר חדש - לת"ק מותר ולר' שמעון בן אלעזר אסור.**

**אסור לאחותו ולמכור, וגם הלוקח אסור לאחותו, ולכן צריך להודיע ללוקח שהקרע הוא מאותו שאסור לאחותו.**

**תחילת קריעה - לרבי מאיר טפח, ואם אירעו אבל אחר מוסיף שלשה אצבעות, לרבי יהודה תחילת קריעה שלש אצבעות ותוספת כל שהוא, והלכה שתחילת קריעה טפח כרבי מאיר, ותוספת כל שהוא כרבי יהודה.**

**אמר לו מת אביו וקרע ואחר כך מת בנו, או מת בנו וקרע ואחר כך מת אביו** - לת"ק מוסף על קרע ראשון ואינו מאחה בה שקרע על אביו, מת אביו ואמו ואחיו ואחותו קורע קריעה אחת על כולם. לרבי יהודה בן בתירה - על אביו ואמו קורע קריעה אחרת ובלתי תוספת קריעה על קריעה קודמת, וכן אין מוסיפים על קריעה שקרע עליהם. והלכה כרבי יהודה בן בתירא, שרק בהלכות אבילות הולכה כדברי הימיקל ולא בהלכות קריעה.

**עד היכן הלא אקורע** - עד נבורו ויש אומרים עד לבו. הוסיף לשמוע שמועה אחרת - מרחיק שלשה אצבעות וקורע, נתמלא מלפניו מחזיר הקרעים מאחוריו, נתמלא מלמעלה הופכו מלמטה.

**הקורע מלמטה ומו הצדדים לא יצא**, אלא שהכהו גדול פורם מלמטה מפני עגמת נפש.

**מת לו מת תוך שבועה** - אינו מוסיף על קריעה ראשונה אלא קורע קריעה אחרת, יש אומרים משום שאסור לשלול נגדו כקריעה אחרת וכדן עש הקריעה הראשונה, ולכן לאחר שבועה שמתר לשלול די במה שמוסיף, ויש אומרים שעד שלושים קורע קריעה אחרת ואינו מוסיף, משום שעד שלושים אסור לאחותו ונראה כקריעה הראשונה, ולאחר שלושים לפי כולם מוסיף.

**אשה הגם ששוללת לאלתר אינה מוסיפה תוך שבועה** - שמון הדין אינה שוללת ואינו אלא משום כבוד האשה. וכמו כן קרע שעל אביו ואמו הגם שאינו מאחה לעולם מותר להוסיף עליו אחר שלושים יום, שמה שאינו מאחה אינו מן הדין רק משום כבוד אביו ואמו.

**היוצא לפני מת בכגד שקרעו קודם לכן** - הרי זה גזול את המתים שלא קרע עליהם, וגזול ומרמה דעת החיים.

**האומר לחבירו השאינני חלוקך ולאך ואבקר את אבא שהוא חולה**, והלך ומצאו שמת - קורע ומאחו, וכשיבא לביתו מחזיר לו חלוקך ונותן לו דמי קרעו, ואם לא הודיעו שהולך לבקר אביו חולה - לא יגע בו.

**חולה שמת לו מת** - אין מודיעים אותו שמת טרף דעתו, וכן אין מקרעים בפניו, ומשתקים הנשים מפניו.

**מקרעים לקטן** - לא מפני שהוא אבל, אלא מפני עגמת נפש שיבכו הרואים.

**קורע על חמיו וחמותו** - מפני כבוד אשתו.

**לא יניח תינוק בתוך חיקו בימי אבלו** - מפני שמביאו לידי שחוק, ונמנע מתגנה על הבריות.

**אין המנחמים מבררים את האבל אלא כשיושבים על מטה זקופה**, ואם היה לבו גס בו יושב עם האבל על המטה הכפוייה.

**מועד קטן דף כ"ז**. יום ג' פרשת תצוה \* ז' אדר א' תשפ"ב

**דף כ"ז - ע"א**

**אבל ההולך ממוקם במקום** - אם יכול למעט בעסקו ימעט, ואם לאו ילגלג עם בני חבורתו ואינו עושה שחורה בפני עצמו.

**זמן כפיית המיטות** - לרבי אלעזר משיצא המת מפתח ביתו, לרבי יהושע מסימת הגולל.

**זוקפים המיטות בערב שבת מן המנחה ולמעלה**, אך אינו יושב עליהם עד שתחשך, ובמוצאי שבת חוזר וכופה אותם אף באופן צריך לישב באבילות לאחר ששבת אלא יום אחד.

**כופים כל המיטות שיש לו בבית**, ואפילו יש לו עשר מיטות בעשרה מקומות, ואפילו חמש אחים ומת אחד מהם כולם כופים. מיטה המיוחדת להניח עליה כלים אין צריך לכפותה. דרגש (שמייתים) אותה למול טוב ואין משתמשים בה, וי"א מיטה של עור) - לת"ק אינו צריך לכפות אלא זוקף, לרבן שמעון בן גמליאל מתיר לצבועותיו והוא נופל מאליו (וחיבאו רביה מדבריו לדעת ר"א - שמיטה של מול אין לה צבועות). והלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

**מיטה שנקלטייה יוצאים משניה צדידה שאי אפשר לכפותה** - זוקף ודין.

**ישן על כסא או על מתכת גדולה או על הקרע** - לא יצא ידי חובתו, שלא קיים כפיית המיטה.

**מכבדים ומורביצים בית האבל**, וכן מדיחים קערוה כוסות וצלוחיות וקיתוניות בבית האבל.

**אין מביאים את המוגמר ואת הבשמים לבית האבל**, אבל לבית המנחמים מביאים, אך אין מברכים עליו.

**משנה**. **בראשונה היו מוליכים הסעודה לבית האבל** - עשירים בקלות של כסף וזהב ועניים בסלי נוצרים של ערבה קלופה, והיו עניים מתביישים, התקינו שיהיו הכל מביאים בסלי נוצרים של ערבה קלופה, ולא בשום כלי אחר, מפני כבוד עניים.

**בראשונה היו משקים בבית האבל** - עשירים בזכויות לבנה ועניים בזכויות צבועה, והיו עניים מתביישים שיהיו הכל משקים בצבועה.

**בראשונה היו מגלים פני עשירים ומכסים פני עניים**, מפני שפניהם מושרים מחמת בצורת, והיו עניים חיים מתביישים התקינו שיהיו מכסים פני הכל.

**דף כ"ז - ע"ב**

**בראשונה היו מוציאים עשירים בדרגש ועניים במיטה של מתים**, והיו עניים מתביישים, התקינו שיהיו מוציאים כולם במיטה של מתים.

**בראשונה היו מניחים את המוגמר מחת מתים חולי מעיים** כדי שלא יסריחו, והיו חולי מעיים חיים מביישים שכשימותו ידעו הכל שמתו מחת מעיים, התקינו שיהיו מניחים תחת כל המתים.

**בראשונה היו מטבילים בגדי נידות שמתו**, והיו נידות חיות מתביישות, התקינו שיהיו מטבילים בגדי כל המתות.

**בראשונה היו מטבילים בגדי זבים שמתו**, והיו זבים חיים מתביישים, התקינו שיהיו מטבילים של כל המתים.

**בראשונה היה הוצאת המת קשה לקרוביו יותר ממיטתו** מפני שהיו מלבישים אותם תכריכים יקרים, עד שהיו קרובים מניחים אותו ובורחים, עד שבא רבן גמליאל ונהג קלות ראש בעצמו ויצא בכלי פשתן, ונהגו העם אחריו לצאת בכלי פשתן, ועכשיו נוהגים אפילו בקנבוס הנקנה בזוו.

**אין אומרים ברכת אבלים במועד**, אבל עומדים בשורה, ומנחמים בשורה, ופורטים את הרבים שאומרים למנחמים לכו לבתיכם.

**אין מניחים את האשה ברחוב במועד** שלא להרגיל את ההספד, אבל מספדים תלמיד חכם בפניו אף במועד, וכל שכן בחוכה ופורים, ויום שמועה ככפניו דמי.

**הספד** - מטפח על הכל טיפוח - מטפח די אחת על חברתה, קילוס - חובט רגלו בקרע, ודווקא מנמנע ולא בסנדל, מפני הסכנה שהופכו ושובר רגלו.

**אבל כיון שנוענע ראשו שנראה שניחם מעצמו** - שוב אין מנחמים רשאים לישב אצלו.

**הכל חייבים לעמוד מנהי מנהי נשיא**, חוץ מאבל וחולה, ואם עמדו אין אומרים להם שבו כיון שאין חייבים לעמוד אין צריכים רשות לשבת.

**אבל יום ראשון אסור לאכול לחם משלו**, רבה ורב יוסף החליפו סעודותיהם.

**מת בעיר כל בני העיר אסורים בעשיית מלאכה**, והעושה המלאכה את העושה לקבדה, ואם יש חברות הממונים לעבורה הממתים מותר.

**כל המתקשה על מתו יותר מדאי** - על מת אחר הוא בוכה, כאותה אשה בשכונת רב הונא שמתו שבעה בניה חזמת שככתה יותר מדאי אף אחר שזוהירה רב הונא, ולכסוף מתה גם היא.

**שלש ימים לבכי**, שבעה להספד, שלושם לאיסור גיהוץ ותספורת, מכאן ואילך יתר הקב"ה אי אשת רחמניו יותר ממינו.

**'בכו בכו להולך כי לא ישוב עוד'** - לרב יהודה היינו להולך בלי בנים, ורבי יהושע בן לוי לא הלך לבית אבלים אלא כשמת בלי בנים, לרב הונא היינו למי שעבר עבירה ושנה בה שנעשית לו כהיתר. **אבל שלש ימים האשונים יראה את עצמו כאילו חרב מונחת לו בין שתי כתפיו**, משלשה עד שבעה - כאילו מונחת כנגדו וזוית, מכאן ואילך - כאילו עוברת כנגדו בשוק.

**מו"ק דף כ"ח**. יום ד' פרשת תרומה \* ח' אדר א' תשפ"ב

**דף כ"ח - ע"א**

**לא מניחים מיטת אשה ברחוב מפני הכבוד**, לנהרדעי רק חיה שמתה מחמת לידה שהיא שופעת, לר' אלעזר כל הנשים, שנאמר 'ותמת שם מרים ומקבר שם' סמוך למיתה קבורה.

**אף מרים בגנישק מתה** - שלושמים 'שם' 'שם' 'שם' משה, ולא נאמר בה 'על פי ה' שנגאי לאמורו.

**המקור שמיתת צדיקים מכפרת** - לר' אמי מכך שנשמכה מרים לפרשת פרה אדומה, שמכפרת

כפרה אדומה, לר' אלעזר - מכך שנשמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה, שמכפרת כנגדי כהונה.

**מת פתאום זו מיתה חטופה**, חלה יום אחד ומת - מיתה דחופה, לר' חנניא בן גמליאל זו מיתה נגפה, חלה שנה ימים ומת - מיתה דחיה, שלש ימים - נגרה, ארבע ימים - גיפה, חמש ימים - מיתה כל אדם. מת בחמישים שנה - זו מיתה כרת, מת בחמישים ושתים שנה - זו מיתתו של שמואל הרמתי

(שנה משישים עד ששים שנה היה מיתת אהרן ואינו מזכיר משום כבודו של שמואל הרמתי), **ששים** - זו מיתה בידי שמים, שבעים - שנה - שיכה, שמונים שנה - גבורות.

**רב יונה עשה יום טוב להכמית כשנעשה בן ששים שנה** שיצא מכרת שנים, הגם שעדיין לא יצא מכרת ימים - שמא ימות מיתה חטופה.

**רב הונא נסתלק פתאום**, והיו חכמים דואיגים עד ששנו להם שאם הגיע לגבורות זו היא מיתה נשיקה. **חיי ימינו זמננו לא בזכות תליא מילתא אלא במזל**, שרבה ורב חסדא שניהם רבנן צדיקים היו ושניהם כשהיה מתפלל אחד מהם בא מטר, ורב חסדא חי תשעים ושתים שנים, ורבה רק ארבעים שנים, בבית רב חסדא היו ששים חתונות בבית רבה ששים אבילות, בבית רב חסדא היה מאכל הכלבים מסולת ולא היו צריכים לו ובבית רבה היה מאכל האנשים לחם של שעורים ולא היה נמצא.

**רבא ביקש שלש דברים מן השמים** - חכמות של רב הונא ועשירותו של רב חסדא ונתנו לו, ענוותנותו של רבה ב"ה הונא ולא נתנו לו.

**רב שעורים אחי רבא ישב אצלו**, ראה שקרוב למות וביקש ממנו רבא שיאמר למלאך המוות שלא יצער אותו, השיבו והלא מר (רבא) ידירו של מלאך המוות, אמר לו כיון שהורע מזלי לא ישמע לי, ביקש ממנו רב שיעורו יראה רבא ימיתו, התראה אליו ואמר לו שהרגיש צער נקבב הגנשה להקת דם.

**רבא ישב לפני רב נחמן**, ראה שקרוב למות, ביקש ממנו רב נחמן שיאמר למלאך המוות שלא יצער אותו, השיבו וכי אין מר (ר' נחמן) אדם חשוב לבקש ממנו, אמר לו: מי חשוב בעיניו, מי הוא אדם ראוי שיהא ירא ממנו, מי מתוקן שיכול לבקש ממנו, וביקש ממנו רבא שיתראה לו אחר מיתתו, התראה לפניו ואמר לו שלא הרגיש צער אלא כמו שמושכים שיער מחלב, ואף על פי כן אם יאמר לו הקדוש ברוך הוא שיחזור לעולם הזה לא יצרה מפחד המוות.

**רבי אלעזר אכל תרומה**, התראה לפניו מלאך המוות \* אמר לו הלא אני אוכל תרומה שנקראת קודש ותטמא, והלך ממנו.

**רב ששת התראה לפניו מלאך המוות בשוק**, אמר לו שאם ימיתו בשוק נוהג בו ככהמה אלא בוא לביתי.

**רב אשי אמר למלאך המוות** שיבא אצלו אחרי שלושים יום כדי שיכול לחזור על תלמודו, שבשמים ואומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, חזר ביום השלושים ושאלו מאי כולי האי, והשיבו שהגיע זמנו של רב נתן להיות נשיא ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא.

**רב חסדא לא היה המלאך המוות יכול לו שלא היה שותק פיו מלימודו**, עלה על עץ ארז הסמוך לבית המדרש ונשבר הארז ושתק ויכול לו.

**רב חייה לא היה המלאך המוות להתקרב אליו**, יום אחד נדמה לו כעני על פתחו והוציא אליו לחם, אמר לו למא אף אתה מרחם עלי למלאות תפקידי, והראה לו שוט של אש וידע שהוא מלאך המוות והמציא לו את נפשו.

**דף כ"ח - ע"ב**

**משנה**. **נשים במועד מענות** \* שכולן עונות כאחת, ולא מטפחות על לבן, לרבי ישמעאל הסמוכות למטה מטפחות, בראשי חדישים בחוכה ובפורים מענות ומטפחות, בזה ובה לא מקוננות \* שאת מדברת וכולן עונות אחריה, נקבר המת לא מענות ולא מטפחות, ולעתיד לבא הוא אומר בלע המוות לנצח וקמטו ה' המהפכים וייה מעל כל פנים.

**נשים אומרות בהספידן ויי לאולא ויי לחביאל**.

**נשים דכשנצבי אומרות בהספידן כנ"ל**, ועוד אומרות: נפלו הלחיים חזרו מים למעלה, התעטפו והתכסו ההרים בחושך מפני שכן גדולים וכן גבוהים היה המת הזה, יפה מיתה כמלבוש של מילת (תכייס) לומי שיצא חזרין מנכסיו ונעשה עני, תגרן וטרחן היה כל ימיו ועכשיו נפול ריקן בלי מיתו.

אחיו הסחורים באחריתם נראה עשרם, מיתתו של זה כמיתת אחריים והייסורים כתשלומי ריבית. **טוב ללכת אל בית האבל... והחיי יתן אל לבו** - דברים של מיתה, שהמספיד אחריים יספדו גם לו והקובר יקברו גם אותו, הנושא אחריים לקבורה ישא גם אותו, מגניבהים בחסדף למי שמגביה קולו להספד אחריים, וי"א מי שאינו מתגאה אלא מטפל למתים מרימים אותו מן השמים.

**כשמתו בניו של רבי ישמעאל**, נכנסו ר' טרפון ור' יוסי הגלילי ור' אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא לנחמו / אמר להם ר' טרפון דעו כי חכם גדול הוא ובקי באגדות, אל יכנס אחד מכם לתוך דברי חבירי (כדי לפגוע שרבי ישמעאל לא ידבר בדין. מהרש"א) / אמר ר' עקיבא שהוא ידבר אחרון / פתח רבי ישמעאל ואמר על עצמו רב ענוותיו תכפוהו אביליו הטרחי רבותיו שבאין לנחמו פעם אחרון ושניה / נענה רבי טרפון ואמר: 'ואיחכם כל בית ישראל יבכו את השריפה', מה נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה אחת שכתוב 'ויקריבו בני אהרן את הדם אליו' כך, בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה / נענה רבי יוסי הגלילי ואמר: 'וספדו לו כל ישראל וקברו אותו', ומה אביה בן ירבעם שלא עשה אלא דבר אחד טוב (שביטל משמרתו ועלה לרגל, או שביטל פירסאות שחומים ירבעם שלא לעלות לרגל) שכתוב 'יען נמצא בו דבר טוב' כך, בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה / נענה ר' אלעזר בן עזריה ואמר: 'בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך', ומה צדיקיהו מלך יהודה שלא עשה אלא מצוה אחת שהעלה ירמיה מן הטיט כך בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה / נענה ר' עקיבא ואמר: 'ביום ההוא יגדל המספד בירושלים כמספד הדררימון בבקעת מגידו' והיינו הספידו על שאל אחאב שהרגו הדררימון וכמספד יאשיה שהרגו פרעה החיגר בבקעת מגידו, ומה אחאב שלא עשה אלא דבר אחד טוב שכתוב 'המלך היה מעמד במרכבה נכח ארם' שלא יכשלו ישראל, בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה.

**נאמר בצדיקיהו 'את עיני צדיקיהו עור'**, הגם שכתוב בו 'בשלום תמות' היינו שמת נכודנצר בימיו. **נאמר ביאשיהו 'וירו היוורים למלך יאשיהו'** שעשואוהו ככברה הגם שכתוב בו 'לכן הגני אוסיפך על אבותיך ונאספת אל קברותיך בשלום' היינו שלא נחרב בית המקדש בימיו.

**אין המנחמים רשאים לומר דבר שעד שיפתח האבל**.

**אבל מיסב בראש כשמברים אותו**.

**חתן מיסב בראש** - שנאמר 'כחתן יכהן פאר' מה כהן בראש אף חתן בראש, ובכחן כתוב 'קדשתו' לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון בקריאת התורה, ולברך ראשון בברכת המזון, וליטול מנה יפה ראשון.

**מו"ק דף כ"ט**. יום ה' פרשת תצוה \* ט' אדר א' תשפ"ב

**דף כ"ט - ע"א**

**קשה יצאת נעמה מן הגוף** - לרבי פינחס כחבלים שיש בהם קשרים הנמשכים בכח דרך חזר שבורו, לרבי יוחנן כחבל שקשורים שתי שפופות יחד הנמשך דרך דרך חזר בכח.

**הנפטר מן המת לא יאמר לו 'לך לשלום'** אלא 'לך בשלום', והנפטר מן החי לא יאמר לו 'לך בשלום' אלא 'לך לשלום' - שהרי דוד אמר לאבשלום 'לך בשלום' הלך ונתלה, יתרו שאמר למשה לך לשלום הלך והצליח.

**כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ולהיפך** - זוכה ומקבל פני שכניה, שנאמר 'לכו מחזיל אל חיל יראה אל אלוקים בצינן'.

**תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא** - שנאמר 'לכו מחזיל אל חיל יראה אל אלוקים בצינן'.

**מו"ק דף כ"ט**. יום ה' פרשת תצוה \* ט' אדר א' תשפ"ב

**דף כ"ט - ע"א**

**קשה יצאת נעמה מן הגוף** - לרבי פינחס כחבלים שיש בהם קשרים הנמשכים בכח דרך חזר שבורו, לרבי יוחנן כחבל שקשורים שתי שפופות יחד הנמשך דרך דרך חזר בכח.

**הנפטר מן המת לא יאמר לו 'לך לשלום'** אלא 'לך בשלום', והנפטר מן החי לא יאמר לו 'לך בשלום' אלא 'לך לשלום' - שהרי דוד אמר לאבשלום 'לך בשלום' הלך ונתלה, יתרו שאמר למשה לך לשלום הלך והצליח.

**כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ולהיפך** - זוכה ומקבל פני שכניה, שנאמר 'לכו מחזיל אל חיל יראה אל אלוקים בצינן'.